

Lausunto
5.2.2026

Lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Asia: HE 187/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriön poliisiosastolta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Yleistä

Poliisiosasto suhtautuu myönteisesti syyteneuvottelun käyttöalan laajentamiseen ja pitää sitä nykyaikaisena, tarkoituksenmukaisena sekä rikosprosessin tehokkuutta lisäävänä menettelynä. Hallituksen esitystä syyteneuvottelusta voidaan pitää lähtökohtaisesti käyttökelpoisena keinona tehostaa rikosprosessia. Syyteneuvottelu edistää rikosten selvittämistä, nopeuttaa oikeusprosessia ja mahdollistaa rajallisten viranomaisresurssien vaikuttavamman kohdentamisen. Sen avulla voidaan parantaa rikosasioiden käsittelyä koko rikosprosessin ketjussa esitutkinnasta tuomioistuinkäsittelyyn. Poliisin näkökulmasta syyteneuvottelu on lähtökohtaisesti käyttökelpoinen ja tarkoituksenmukainen menettely kaikissa niissä rikosasioissa, joissa se tukee näitä tavoitteita.

Hallituksen esitystä valmistellut työryhmä olisi ollut valmis ehdottamaan syyteneuvottelun soveltamisalan laajentamista vielä nykyisessä hallituksen esityksessä esitettyä laajemmin. Laajennus olisi voinut muuttaa koko rikosprosessin vaikutusasetelmaa merkittävästi.

Resurssisäästöt ja prosessiekonomiset hyödyt

Syyteneuvottelun käyttöalan laajentaminen nyt esitetyn mukaisesti voisi tuoda huomattavia resurssisäästöjä poliisille, syyttäjälaitokselle ja tuomioistuimille, mikäli prosessia lähdetään hyödyntämään täysmääräisesti. Erityisesti laajoissa, teknisesti vaativissa ja pitkään kestävässä rikoskokonaisuuksissa, kuten talousrikoksissa ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen (huumerikokset) liittyvissä asioissa, neuvottelumenettely voi olennaisesti lyhentää esitutkinnan ja oikeudenkäynnin kestoa.

Poliisin näkökulmasta syyteneuvottelu mahdollistaa sen, että esitutkintaa voidaan rajata tarkoituksenmukaisesti silloin, kun epäilty tunnustaa teon ja asiassa saavutetaan neuvotteluratkaisu. Tämä vähentää tarvetta laajoille lisäselvityksille, kuulusteluille ja pakkokeinojen käytölle, mikä vapauttaa poliisin resursseja muiden, vakavampien tai yhteiskunnallisesti merkittävämpien rikosten ennalta estämiseen ja selvittämiseen.

Tunnustamisen merkitys ja vaikutus tuomioihin

Poliisiosasto pitää tärkeänä, että syyteneuvottelujärjestelmä kannustaa epäiltyä varhaiseen ja aidosti oma-aloitteiseen tunnustamiseen. Tunnustaminen edistää rikosten nopeaa selvittämistä, vähentää prosessin kuormittavuutta kaikille osapuolille ja voi lieventää rikoksen uhrille aiheutuvaa henkistä raskautta.

Tunnustamisen huomioon ottaminen rangaistusta lieventävänä tekijänä on poliisin näkökulmasta perusteltua ja oikeudenmukaista. Se tukee rikosprosessin tehokkuutta ja vastaa yleisiä rikosoikeudellisia periaatteita, joiden mukaan aktiivinen myötävaikutus rikoksen selvittämiseen voidaan ottaa huomioon tuomiota määrättäessä. Poliisiosasto katsoo, että selkeä ja ennakoitava yhteys tunnustamisen ja mahdollisen lievemmän rangaistuksen välillä lisää menettelyn läpinäkyvyyttä ja hyväksyttävyyttä.

Rangaistuksen lieventämistä harkittaessa on perusteltua kiinnittää huomiota tunnustamisen ajankohtaan prosessissa. Varhaisessa esitutkintavaiheessa annettu tunnustus vähentää merkittävästi rikosprosessin kokonaiskuormitusta, minkä vuoksi siitä tulisi seurata ankaruudeltaan suurin mahdollinen lievennys. Tunnustuksen merkityksen rangaistuksen mittaamisessa tulisi sitä vastoin vähentää sitä mukaa, kun tunnustaminen tapahtuu myöhemmässä prosessivaiheessa.

Vaikutukset rikosprosessin laatuun ja toimivuuteen

Poliisiosasto korostaa, että syyteneuvottelun laajentaminen ei ole ristiriidassa esitutkinnan laadun tai rikosvastuun toteutumisen kanssa. Päinvastoin oikein sovellettuna menettely voi parantaa rikosprosessin kokonaislaatua, kun viranomaiset voivat keskittyä olennaisiin seikkoihin ja vakaviin rikoskokonaisuuksiin.

Esitutkintaviranomaisten on jatkossakin suoritettava esitutkinta siten, että rikosvastuun toteutuminen perustuu asianmukaisesti selvitettyihin tosiseikkoihin eikä yksinomaan neuvotteluhaluuteen. Esitutkinnan objektiivisuus ja totuuden selvittämisen periaate on turvattava kaikissa tilanteissa.

Lisäksi on huolehdittava siitä, että syyteneuvottelun soveltaminen on valtakunnallisesti yhdenmukaista. Selkeät kriteerit ja ohjeistus ovat välttämättömiä, jotta epäillyt ovat yhdenvertaisessa asemassa riippumatta tutkivasta viranomaisesta tai alueesta.

Johtopäätökset

Poliisiosasto katsoo, että syyteneuvottelun käyttöalan laajentaminen on perusteltua ja kannatettavaa, mikäli: menettelyä hyödynnetään prosessiekonomisesti tarkoituksenmukaisissa rikosasioissa, tunnustamisen vaikutus rangaistuksen mittaamiseen on selkeä, ennakoitava ja oikeasuhtainen, menettelyä koskeva ohjeistus on valtakunnallisesti yhtenäistä ja saavutettavat resurssisäästöt kohdentuvat koko rikosprosessiketjuun

Edellä mainituin edellytyksin Poliisiosasto pitää syyteneuvottelua yhtenä keinona tehostaa koko rikosprosessia, parantaa viranomaistoiminnan vaikuttavuutta ja vastata rikostorjunnan kasvaviin resurssihaasteisiin.

Poliisitarkastaja

Juha Tuovinen

Jakelu

Eduskunta, lakivaliokunta

Tiedoksi

Mari Rantanen
Matti Sarasmaa
Heikki Tamminen
Timo Kerttula
Asseri Kinnunen
Jaana Söderman
Tiina Landström
Heidi Mäkiprosi
oikeus.sm@gov.fi
Poliisiosaston virkaposti